

Nieuwe zorg bij schizofrenie:

Een andere taal ontwikkelen

Tour Belgique nov 2025

Jules Tielens psychiater

Wie?

- 1998- 2010: Rehabteam van Arkin: ACT voor psychotische dak- en thuislozen in Amsterdam.
- 2010-2011: AMC Eerste Psychose Zorglijn (VIP team).
- Mei 2011- oct 2016: Meewerkend hoofd De Brouwerij: Centrum voor Herstel voor psychotische stoornissen.
- 2017: Marienburg Altrecht: Langdurig Klinisch verblijf
- 2018- 2021: Bij Bram Zorgboerderij. Meewerkend psychiater.
- 2021-2024: Parnassia. Speciale opdracht: complexe psychiatrie.
- 2024-heden: Forlight polikliniek Grensoverschrijdend gedrag
- Onderwijs (academisch en niet-academisch).
- Workshops Motivational Interviewen bij mensen met psychosen.
- Boeken: Bemoeizorg (2010) en In Gesprek met Psychose 1 en 2 (2012 en 2019)
- Geen: wetenschappelijk onderzoek. Wel dagelijkse patientenzorg en opzetten projecten voor EPA.

Reclame

The advertisement features a central graphic of a vintage microphone with the text "JULES" and "KLEEDT UIT" in bold, white, sans-serif font on black banners. A circular inset shows a man speaking into a microphone. The background is a blurred image of a woman in a podcast studio. At the bottom, there is a white audio waveform and the website address "www.juleskleedtuit.nl".

JULES
KLEEDT UIT

DÉ PODCAST OVER PSYCHIATRIE

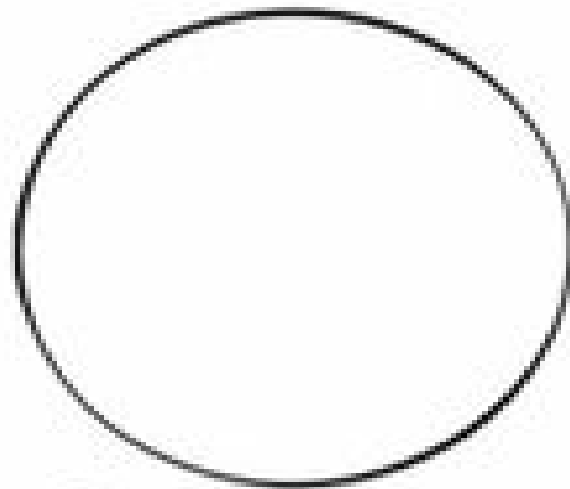
www.juleskleedtuit.nl

De mens is een sociaal wezen

Conclusie probleem bij psychose

circle of trust

you

Onze aanpak

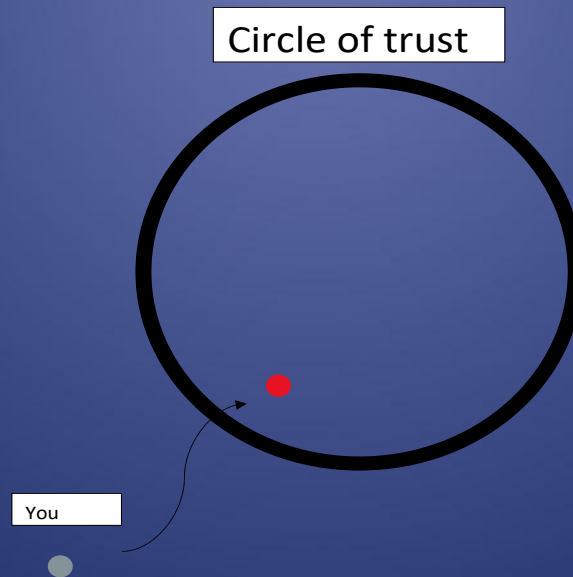
- **Niet:** Uitleggen dat de realiteit van de client niet klopt.
Alleen medicatie geven (voor een nieuwe realiteit....?)
- **Wel:** Contact maken met de veranderde wereld (betekenisgeving) van de patiënt. Vervolgens een nieuwe uitleg aanreiken. Dit geeft:
  - Opheffing isolement.
  - Begrijpen door de patiënt voor zijn vreselijke periode.
- **Wel:** Bestrijden van teveel stress in het hoofd (oa medicatie).

Nalezen en verdieping

Beleving psychose vanuit de blik van de vanuit de patiënt

Doel van onze aanpak: Minder psychiatriseren, meer resocialiseren, meer normaliseren....weer medemens maken.

Wat moet U weten van
schizofrenie/psychose?

PSYCHOSE (vanuit de patiënt) IS:

Een contactstoornis, de buitenwereld spreekt een ander taal en heeft andere redenen

Los raken van de groep: de wereld voelt als buitenland

Stellingen

- Psychiatriseren kan uitsluiten bevorderen
  - Opname in kliniek
  - Psychose is de enige stoornis die niet geaccepteerd is
- Resocialiseren is belangrijker dan psychiatrische behandeling
  - Vaak is eerst een kunstmatige samenleving nodig als eerste opstap en oefenplek voor sociaal functioneren

Visie op Psychose: de vicieuze cirkel

Eenzaamheid
Verlies van zelfvertrouwen (en self-efficacy)
Slechtere prognose van ziekte
Slechter maatschappelijk functioneren

Schizofrenie is een belangrijke oorzaak van psychosen

Bleuler en Kraepelin

- Bleuler: Het zelf raakt opgesplitst. Het natuurlijke gevoel dat we een eenheid zijn. Dus geen meervoudige persoonlijkheid!
- Een lichaam
- Een persoon
- Een verhaal

Het ik valt uit elkaar.

Begin: rondom het 20^e jaar.

Levenslang

Onwrikbaar en een zekerheid (geen ziektebesef)

Overige oorzaken van psychose

- Stemmingsstoornissen (bipolair)
- Drugs
- Zeer ernstig trauma, m.n. jeugd (zie borderline)
- Dementie
- Post-zwangerschap

Verschil met schizofrenie: geen verandering van 'persoonlijkheid'.

Symptomen van een psychose volgens het huidige DSM systeem

Psychose vooral vanuit de observator (objectivering)

- Hallucinaties en wanen (positieve symptomen)
- Initiatiefverlies (negatieve symptomen)
- onsamenhangend gedrag (desorganisatie)

Voor behandeling van de patient hebben we hier weinig aan

Wat gebruiken we dan wel in behandeling?

We sluiten aan bij de (subjectieve) beleving van de patiënt.

- Wat ervaart de patiënt bij schizofrenie?

Vervreemding

- Rondom 20^e jaar wordt alles plots raar.
- Een voortdurend idee dat er iets niet klopt: de waanstemming.

Deconstructie van betekenisgeving

Het zelf verdwijnt; geen eenheid meer.

- Stoornissen in sensore informatieverwerking
- Fragmentatie.
- Depersonalisatie.
- Verlies van (sexuele) identiteit.

Betekenisgeving vervaagd

Niets is meer vanzelfsprekend zoals vroeger.

- Het eigen lichaam aanvoelen. Verminderde zelfaffectie.
- De (non-verbale) taal van anderen. Wat bedoelen die anderen nu eigenlijk?
- De-realisatie. De wereld is niet meer van mij.
- De taal wordt anders begrepen; concreetistischer. Abstracties worden niet begrepen (humor, gezegdes, uitdrukkingen).

Aka: functioneel autisme

Hallucinaties

- Innerlijke belevingen worden als extern, van buiten, ervaren. Ontstaan van hallucinaties.
- Stemmen horen
- Dingen zien of anders zien (vervormingen)
- Tast, ruiken en smaak.

Hyper arousal

- Voorgrond en achtergrondproblemen.
- Alles krijgt een indringende betekenis (saliency).
- Alles, maar ook het zelf, wordt bijzonder. Begin van grootheidswanen, betrekkingswanen of juist paranoia.
- Gedachtes worden steeds drukker.
- Ik moet alles in de gaten houden. Begin paranoia.
- Alles begrijpen kost enorm veel inspanning.
- Gevolg: overspannenheid (burn-out). De reden voor medicatie en andere stressverlaging.

Grenzen vervagen.

- Ben ik het of ben jij het die dit doet?
- Intrusie: dingen zomaar naar binnen of naar buiten. Gevolg bv: apparaten in het lichaam, beïnvloeding door anderen
- Het lichaam voelt motorisch aan, vervreemd als een robot.

Het zelf voelt niet meer van zichzelf.

Reconstructie

- Hyperreflectie: abnormale aandacht voor dagelijkse verschijnselen.
- Verhoogde associaties in gedachten; alles heeft een verband. En een reden.
- Ik moet alles in de gaten houden.
- Zoeken naar (nieuwe) verklaringen, een nieuwe waarheid.
  - Vreemde krachten? God, aliens, robots, internet, duistere krachten of complotten? Mystieke en religieuze verklaringen.
  - Veroorzakers? Naasten, buren

Het begin van een waan.

Alledaagse intentionaliteit

Ik ben gericht op de wereld

mij

mijn lichaam

mijn persoon

mijn verhaal

mijn bezit

mijn initiatief

mijn regie

de wereld

Achtergrond

Voorgrond

Psychotische intentionaliteit

De wereld is gericht op mij

mij

mijn lichaam

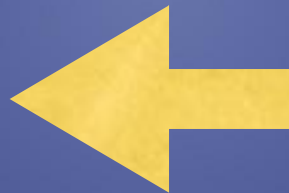
mijn persoon

mijn verhaal

mijn bezit

mijn initiatief

mijn regie

de wereld

Voorgrond

Alles draait om mij Alles
draait om mij *Alles* dr
Alles draait om mij draait om
mij **Alles draait**

Andere psychotische thema's

- Hyporealisme (over de wereld om zich heen)
- Verandering van tijdsbeleving. Tijd staat stil, langzamer, sneller. Als in droom.
- Getallen hebben betekenis (nummerologie).
- Ruimte (als droom, geen perspectief, derealisatie)
- Vrijheid. Zowel als verloren als zeer bijzonder ruimdenkend en filosofisch. Een ziener waar de wereld dwaalt.

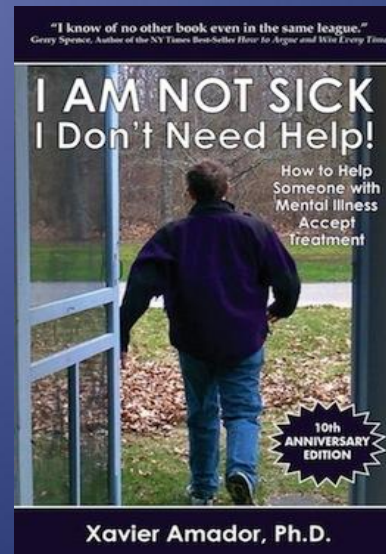
Wat moet er komen?

Nieuwe taal

1. Samen met de naasten een nieuwe taal ontwikkelen. Zoals je een talencursus moet volgen wanneer je naar een ander land verhuist. Voorbeeld: 'Open Dialogue' van Jaakko Seikkula.
2. Resocialiseer.
3. Medicatie uitsluitend om opwinding en arousal te verminderen. Men leert niets van een pil.

Tegelwijsheid

Een behandeling bij ontbrekend ziektebesef komt tot stand op basis van de behandelrelatie en niet op grond van argumenten.

Psychose behandeling

- Gemeenschappelijke taal
- Vertrouwde omgeving (geen kliniek)
- Omgeving waar wonen, werk, socialiseren en behandelen geïntegreerd zijn
  - Continuïteit van hulpverlener
- Oprechte interesse zonder veroordelen en normaliseren
  - Cognitieve Gedragstherapie, Traumabehandeling
    - Yoga, mindfulness, meditatie
      - Beter slapen
    - Sporten en gezond eten
  - Samen optrekken met omgeving/familie
    - Medicatie

Psychotische intentionaliteit

Samenvatting

- Niets is meer vanzelfsprekend
- Alles krijgt vreemde en indringende betekenis (**saliency**)
- Ikzelf vervaag (**vervagend zelfbesef**)
- ik hou alles in de gaten (**hyperreflexiviteit of hyperfocus**)
  - **vervreemding**
  - **intrusie**
  - **fragmentatie**